

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی

پایان نامه برای دریافت کارشناسی ارشد (MA)

رشته : مشاوره

موضوع :

مقایسه صمیمیت و سازگاری زناشویی در میان زنان شاغل و

غیر شاغل شهر شیراز

استاد راهنما :

دکتر لادن معین

استاد مشاور :

دکتر زهرا قادری

پژوهش و نگارش :

فاطمه دهقانی

تابستان ۹۱

چکیده:

پژوهش حاضر با هدف مقایسه صمیمیت و سازگاری زناشویی در زنان شاغل و غیر شاغل متأهل شهر شیراز انجام پذیرفت. جامعه آماری این پژوهش شامل ۲ گروه از زنان بود (گروه اول زنان شاغل پرستار ۲۵-۴۰ سال که از مدت زمان ازدواج آنها حداقل ۵ سال گذشته است و تحصیلات لیسانس دارند و گروه دوم شامل زنان غیر شاغل ۲۵-۴۰ سال که از مدت زمان ازدواج آنها حداقل ۵ سال گذشته است و تحصیلات لیسانس دارند). نمونه مورد مطالعه این پژوهش شامل ۱۶۰ نفر (۲ گروه ۸۰ نفری زنان شاغل و غیر شاغل) بوده که از جامعه در دسترس و به صورت تصادفی - خوشه ای انتخاب شدند و به دو پرسشنامه سازگاری زناشویی اسپانیر و صمیمیت در ازدواج MIQ پاسخ دادند. نتایج حاصله براساس آزمون مستقل نشان داد بین میانگین نمره کل سازگاری زناشویی و صمیمیت زنان شاغل و غیر شاغل در سطح اطمینان ۰/۹۹ تفاوت معناداری وجود داشت و بررسی خرده مقیاس های سازگاری زناشویی و صمیمیت نیز نشان داد در سطح اطمینان ۰/۹۹ بین زنان شاغل و غیر شاغل در خرده مقیاس صمیمیت، توافق، صادق بودن و علاقه و محبت به استثنای خرده مقیاس پابندی به تعهدات و در خرده مقیاس های سازگاری زناشویی، همبستگی، توافق و ابراز محبت به استثنای خرده مقیاس رضایت زناشویی تفاوت معناداری وجود دارد.

کلید واژه: صمیمیت، سازگاری زناشویی، زنان متأهل شاغل، زنان متأهل غیر شاغل.

تشکر و قدردانی:

با حمد و ستایش پروردگار یکتا را که الطاف رحمتش در برگ برگ این دفتر نقش بسته است و در سایه لطف و عنایت او بود که این راه پر فراز و نشیب به مقصد رسید لازم است که از زحمات اساتید گرانقدرم سرکار خانم‌ها دکتر معین و دکتر قادری که در کلیه مراحل انجام این پایانامه مرا یاری و مساعدت نمودند تشکر و قدردانی کنم و آرزو تندرستی و سلامتی برای آنان از خداوند متّان داشته باشم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول - کلیات
۸.....	مقدمه
۱۰.....	بیان مسئله
۱۳.....	ضرورت و اهمیت پژوهش
۱۴.....	اهداف تحقیق
۱۴.....	سوال پژوهش
۱۴.....	تعاریف (مفهومی - عملیاتی)
	فصل دوم - ادبیات و پیشینه‌ی پژوهش
۲۰.....	نظریه‌ها و تعاریف رضایت زناشویی
۲۱.....	ساختار خانواده و رضایت زناشویی
۲۱.....	الگوی مینوچین
۲۲.....	الگوی مگ ستر از خانواده
۲۳.....	رویکردهای مختلف در مورد سازگاری زناشویی
۲۳.....	رویکرد خانواده درمانی بوئن
۲۴.....	رویکرد انسان‌گرا و تجربه‌گرا

۲۴	عوامل موثر بر رضایت زناشویی
۲۶	صمیمیت
۲۶	پیدایش و تحول صمیمیت
۲۸	شاخص‌های صمیمیت
۲۸	انواع صمیمیت
۲۸	انواع صمیمیت از دیدگاه اولسون
۲۹	رویکرد تعامل با کارورزی
۳۰	دیدگاه ترکیبی جسلسن
۳۱	صمیمیت و رضایت زناشویی
۳۱	پیشینه تحقیقات
۴۱	فرضیه
۴۲	جمع‌بندی

فصل سوم - روش‌شناسی پژوهش

۴۴	طرح پژوهش
۴۴	جامعه آماری
۴۴	نمونه آماری و روش نمونه‌گیری
۴۷	ابزار پژوهش

پرسشنامه صمیمیت در ازدواج MIQ..... ۴۷

اعتبار پرسشنامه صمیمیت در ازدواج..... ۴۷

روش نمره‌گذاری پرسشنامه..... ۴۸

پرسشنامه سازگاری زناشویی اسپانیر..... ۴۹

پایایی..... ۴۹

روایی..... ۵۰

روش اجرا..... ۵۱

ملاحظات اخلاقی..... ۵۲

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها..... ۵۲

فصل چهارم - یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی..... ۵۴

یافته‌های جانبی..... ۵۴

فصل پنجم - بحث و نتیجه‌گیری

خلاصه پژوهش..... ۶۸

آزمون فرضیه‌ها..... ۶۸

سوال پژوهش..... ۷۵

نتیجه‌گیری..... ۷۷

محدودیت‌های پژوهش..... ۷۷

پیشنهادات..... ۷۸

منابع فارسی..... ۷۹

منابع انگلیسی..... ۸۴

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۴۵	جدول ۱-۳- توزیع آزمودنی‌ها بر حسب وضعیت اشتغال.....
۴۵	جدول ۲-۳- توزیع آزمودنی‌ها بر حسب سن.....
۴۶	جدول ۳-۳- توزیع آزمودنی‌ها بر حسب سطح تحصیلات.....
۴۶	جدول ۴-۳- توزیع آزمودنی‌ها بر حسب مدت ازدواج.....
۴۹	جدول ۵-۳- ضرایب پایایی پرسشنامه صمیمیت در تحقیق حاضر.....
۵۱	جدول ۶-۳- ضرایب پایایی پرسشنامه سازگاری زناشویی در تحقیق حاضر.....
۵۴	جدول ۱-۴- میانگین و انحراف معیار نمره متغیر صمیمیت زنان شاغل و زنان غیر شاغل.....
۵۵	جدول ۲-۴- میانگین و انحراف معیار نمره متغیر سازگاری زناشویی زنان شاغل و زنان غیر شاغل.....
	جدول ۳-۴- نتایج تحلیل واریانس یک متغیری در متن مانوا روی صمیمیت و سازگاری زناشویی
۵۶	زنان شاغل و غیر شاغل.....

جدول ۴-۴- نتایج تحلیل واریانس یک متغیری در متن مانوا روی مولفه‌های صمیمیت زنان شاغل و غیر شاغل..... ۵۸

جدول ۴-۵- نتایج تحلیل واریانس یک متغیری در متن مانوا روی مولفه‌های سازگاری زناشویی زنان شاغل و غیر شاغل..... ۵۹

جدول ۴-۶- ضرایب همبستگی چندگانه متغیرهای پیش‌بین (مولفه‌های صمیمیت) با سازگاری زناشویی زنان شاغل..... ۶۳

جدول ۴-۷- ضرایب همبستگی ساده بین صمیمیت و سازگاری زناشویی زنان شاغل..... ۶۳

جدول ۴-۸- ضرایب همبستگی چندگانه متغیرهای پیش‌بین (مولفه‌های صمیمیت) با سازگاری زناشویی زنان شاغل..... ۶۴

جدول ۴-۹- ضرایب همبستگی ساده بین صمیمیت و سازگاری زناشویی زنان شاغل..... ۶۵

جدول ۴-۱۰- ضرایب همبستگی چندگانه متغیرهای پیش‌بین (مولفه‌های صمیمیت) با سازگاری زناشویی زنان غیر شاغل..... ۶۵

جدول ۴-۱۱- ضرایب همبستگی ساده بین سازگاری زناشویی و صمیمیت زنان..... ۶۶

فهرست نمودارها

صفحه

عنوان

- نمودار ۴-۱- مقایسه میانگین نمرات صمیمیت زنان شاغل و غیر شاغل..... ۵۶
- نمودار ۴-۲- مقایسه میانگین نمرات سازگاری زناشویی زنان شاغل و زنان غیر شاغل..... ۵۷
- نمودار ۴-۳- مقایسه میانگین نمرات سازگاری زناشویی در زمینه رضایت زناشویی زنان شاغل و غیر شاغل..... ۶۰
- نمودار ۴-۴- مقایسه میانگین نمرات سازگاری زناشویی در زمینه همبستگی دو نفری در زنان شاغل و غیر شاغل..... ۶۱
- نمودار ۴-۵- مقایسه میانگین نمرات سازگاری زناشویی در زمینه توافق دو نفری در زنان شاغل و غیر شاغل..... ۶۱
- نمودار ۴-۶- مقایسه میانگین نمرات سازگاری زناشویی در زمینه ابراز محبت در زنان شاغل و غیر شاغل..... ۶۲

پیوست‌ها

- I..... پرسشنامه صمیمیت در ازدواج..... I
- II..... پرسشنامه سازگاری زناشویی اسپانیر..... II

چکیده انگلیسی

فصل اول

کلیات

ازدواج امری مدنی و پاسخ گوی مجموعه ای از نیازهای انسان است که در طول تاریخ بشر و در تمام جوامع وجود داشته و بقای نسل و پرورش فرزندان، تحقق آرزوی داشتن فرزند برای پدر و مادر، دست یابی به عالی ترین سطح دوستی و صمیمیت دوره ی جوانی و بزرگسالی، ارتباط گرم و دو جانبه ی عاطفی - جنسی و تقسیم کار، هم کاری و همراهی در طول زندگی، از اساسی ترین کارکردهای آن است (لطف آبادی ۱۳۷۹).

با آن که تمامی جوامع، ازدواج را یکی از عوامل بهداشت روانی جامعه می دانند، چنانچه زندگی زناشویی شرایط نامساعدی را برای ارضای نیازهای روانی همسران ایجاد کند، نه تنها بهداشت روانی تحقق نمی یابد، بلکه اثری منفی و گاه جبران ناپذیر را به جا خواهد گذاشت. (آماتو ۲۰۰۰)^۱

مهمترین مسئله در ازدواج و تشکیل خانواده، آرامشی است که فرد بدست می آورد. مطلوبیت زندگی، خشنودی از آن و کیفیت و میزان سازگاری زناشویی نیز مانند سازگاری زندگی مجردی از عوامل مختلف تاثیری می پذیرد که ارزیابی آنها در افراد و روابطشان بخشی از ادبیات مشاوره ی ازدواج و خانواده است.. (کیس^۲، اشموت کین^۳، ریف^۴ ۲۰۰۲)

یکی از مهم ترین عواملی که بر بقاء، دوام و رشد خانواده اثر می گذارد، روابط سالم و مبتنی بر سازگاری و تفاهم بین اعضاء، به خصوص زن و شوهر است. سازگاری زناشویی به عنوان یکی از مهم ترین عوامل اثرگذار بر عملکرد خانواده است. (سین ها و مگر جی^۵، ۱۹۹۹). سازگاری زناشویی بر کیفیت عملکرد والدینی، طول عمر، میزان سلامت، رضایت از زندگی، میزان احساس تنهایی، رشد و تربیت فرزندان، روابط اجتماعی و گرایش به انحرافات اجتماعی تاثیر دارد. (احمدی، فتحی آشتیانی و نوابی نژاد، ۱۳۸۴)

نیاز به عشق و صمیمیت و ایجاد رابطه صمیمانه با همسر و ارضاء نیازهای عاطفی - روانی از جمله دلایل اصلی زوجین امروزی برای ازدواج است. تحقیقات و تجارب بالینی نشان می دهد که زوجین معاصر مشکلات بسیاری در گزارش فوردی هنگامه های دوگانگی جنسی در شرایط قبل و بعد از عمل جراحی تغییر جنسیت ایجاد و حفظ روابط صمیمانه دارند و یکی از مسائلی که مشاوران ازدواج با آن روبرو هستند، مشکلات مربوط به صمیمیت و کمک به بهبود و افزایش آن است.

^۱.Amato

^۲.Keyes

^۳.Shmotkin

^۴.Ryff

^۵.Sinha & Mukergee

صمیمیت در ازدواج با ارزش است زیرا تعهد زوجین به ثبات رابطه را محکم می کند و به طور مثبتی با سازگاری رضایت زناشویی همراه است. صمیمیت اغلب به عنوان یک فرایند پویا توصیف می شود (اسچافر و اولسون^۱ ۱۹۸۱).

اسماعیلی (۱۳۸۷) ابعاد مسائل حوزه اشتغال زنان را باید با توجه به همگرایی لایه های دین و اصول حاکم بر خانواده، شخصیت زن و شئونات وی ارزیابی کرد. اشتغال زنان به عنوان یک حق و نه یک تکلیف، علاوه بر مزایا و پیامدهای مثبت، همانند مشارکت در توسعه اجتماعی و اقتصادی و کمک به درآمد خانواده دارای معایب و پیامدهای منفی نیز هست از جمله این پیامدها می توان به تعارض نقش ها و آسیب کیان خانواده و تربیت نسل و فشار مفرط بر زنان اشاره کرد که در برخی از موارد، عدم صمیمیت و ناسازگاری زناشویی را در پی خواهد داشت.

با توجه به اهمیت خاصی که برای سازگاری زناشویی و صمیمیت زوجین برشمردیم، طرح این سوال بدیهی به نظر می رسد که چه عوامل بر این دو متغیر تاثیرگذار هستند و یا حداقل عوامل ویژه ای که در ارتباط با سازگاری زناشویی و صمیمیت می باشند، کدام هستند؟

به طور خلاصه، ادبیات پژوهشی موجود در این زمینه نشان می دهد که سازگاری زناشویی و صمیمیت یک عامل مهم و تعیین کننده در سلامت زندگی زناشویی و ازدواج است.

پدیده های مهمی که در تعریف صمیمیت و سازگاری زناشویی در ادبیات تعریف می شوند عمدتاً شامل تشابه، پذیرش، خودافشایی، رابطه جنسی، استقلال، تطابق، نزدیکی هیجانی-بدنی و عقلانی هستند. بینر و مورتن^۲ (۱۹۸۸) معتقدند که تشابه یک مسئله مهم در حفظ روابط صمیمانه است.

بنابراین پژوهش حاضر به دلیل کمک به افزایش دانش ما در مورد نقش سازگاری زناشویی و صمیمیت در سلامت زندگی زناشویی به لحاظ نظری حائز اهمیت است. با توجه به اهمیت مهارت های آموزشی سازگاری زناشویی و صمیمیت به آحاد جامعه، به نظر می رسد که پرداختن به موضوع ارتباط بین صمیمیت و سازگاری زناشویی می تواند به لحاظ کار بردن برای خانواده ها، مراکز مشاوره و آموزش رسمی کشور قابل توجه باشد. همچنین پرداختن به ارتباط بین مولفه های صمیمیت و میزان سازگاری زناشویی در زندگی زناشویی، می تواند اطلاعات دقیق تر و مشخص تری برای حل و فصل مشکلات خانوادگی فراهم کند.

---

^۱.Schaefer & Olson

^۲.Bynre & Murten

بیان مسئله:

امروز زندگی اشخاص مملو از پیچیدگی های اقتصادی - شغلی و بین فردی است که مسائل و مشکلات فراوانی را پیش روی افراد قرار می دهد. این مسائل طبیعتاً در زندگی خانوادگی و زناشویی نیز روبرو می کند. (پور عابدی ۱۳۸۰). خانواده محیطی مقدس، با صفا و به زیباترین تعبیر قرآنی محل سکون و آرامش واقعی است (سوره روم، آیه ۲۱). از نظر روان شناسی اسلامی تاثیر شگرف ازدواج و تشکیل خانواده به رشد و تعالی شخصیت انسان و بالندگی جامعه به اندازه ای است که امام باقر (ع) به نقل از پیامبر اکرم (ص) می فرماید: ((هیچ بنیادی در اسلام نزد خدای عزوجل محبوبتر از ازدواج نیست.)) (امام خمینی، به نقل از بی آزار شیرازی، ۱۳۸۱).

خانواده یک نهاد انسانی رو به رشد است که حجم و پیچیدگی آن مرتب در حال دگرگونی است و اعضای خانواده هم به عنوان فرد و هم به عنوان بخشی از واحد خانوادگی عمل می کنند. خانواده نهادی است که از یک سو با جامعه و از سوی دیگر با خود فرد پیوند دارد. اهمیت این نهاد به اندازه ای است که از پایه های بنیادین جامعه شمرده می شود و رسیدن به جامعه ی سالم در گرو دست یابی به خانواده ی سالم است (بورنس تین و بورنس تین^۱ ۱۳۸۰)

آنچه در ازدواج مهم می باشد، سازگاری زناشویی و رضایت از ازدواج است. سازگاری زناشویی برون سازی زن و شوهر با یکدیگر، در هر مقطعی از زمان است (ثنایی، ۱۳۷۹) و فرایندی است که در طول زندگی زن و شوهر به وجود می آید، زیرا لازمه آن انطباق سلیقه ها، شناخت صفات شخصیتی، ایجاد الگوهای مراوده ای است. (لاسول و لاسول، نقل از احمدی و همکاران، ۱۳۸۴). سازگاری زناشویی بر بسیاری از ابعاد زندگی فردی و اجتماعی انسان ها تاثیر می گذارد. در واقع سنگ زیر بنای عملکرد خوب خانواده است و نقش والدینی را تسهیل می کند. (کامینگ^۲ و اوریلی، نقل از احمدی و همکاران، ۱۳۸۴)، عمر زن و شوهر را زیاد می کند (کومبز^۳، ۱۹۹۱)، باعث افزایش سلامتی (دمو، آلین^۴، ۱۹۹۶)، توسعه اقتصادی (وایت، نقل از احمدی، فتحی آشتیانی، نوابی نژاد، ۱۳۸۴)، رضایت بیشتر از زندگی (ناک^۵، ۱۹۹۵)، کاهش مشکلات روان شناختی (ریچارد و همکاران، ۱۹۹۰، هوروتینر، هلن و سندرا^۶، ۱۹۹۷)، مدیریت بهتر تعارض (آبراهام و براین^۷، ۲۰۰۰)، مهارت

^۱.Bornstein

^۲.Cumming

^۳.Coombs

^۴.Demo,D.H,& Alan.C.A

^۵.Nock

^۶.Richard Ls, Helen & Sandra

^۷.Abrabam Gp,de Bruyne T

های بهتر ارتباطی و حل مساله (جانسون و همکاران^۱، ۲۰۰۵، رضازاده، ۱۳۸۷)، مهارت های بهتر حل تعارض (شفیعی نیا، ۱۳۸۱) می شود.

عوامل متعددی به عنوان عامل موثر بر سازگاری زناشویی شناسایی شده است که از بین آنها می توان به عوامل زمینه ای - فردی مختلفی از قبیل: خانواده اصلی (وضعیت ازدواج والدین، وضعیت بهداشت روانی والدین، وضع کارکرد خانواده پدری)، عوامل اجتماعی فرهنگی (میزان حمایت والدین زوجین، سن ازدواج، آموزش و تحصیلات، درآمد و شغل، طبقه و گروه اجتماعی، نوع جامعه)، وضعیت فعلی زندگی (حمایت دوستان، فشارهای درونی و بیرونی)، عوامل ارتباطی - دو جانبه ای از قبیل همگنی (همسانی در مذهب، همسانی در وضعیت اجتماعی - اقتصادی، همسانی در سن، همسانی در هوش، همسانی در تحصیلات، همسانی در ویژگی های کلی شخصیتی)، فرایندهای بین فردی (درجه و میزان شناخت یکدیگر، مت نامزدی و ازدواج، روابط قبل از ازدواج، حاملگی و تولد کودک، مهارت های ارتباطی)، ویژگی های فردی (سلامت عاطفی، ویژگی های شخصیتی، مهارت های بین فردی، انطباق با آداب و رسوم، سلامت جسمانی) اشاره کرد (نقل از احمدی و همکاران، ۱۳۸۴) در این راستا، سازگاری زناشویی مفهومی چند بعدی است و عوامل گوناگونی را شامل می شود، صمیمیت^۲ از جمله عواملی است که کیفیت زندگی زناشویی را تحت تاثیر قرار می دهد. برای والدین و فرزندان، صمیمیت میان زن و شوهر عامل تعیین کننده ای برای داشتن ارتباطات زناشویی و خانوادگی بسیار محکم است. این ارتباط صمیمانه شامل توجه، اعتماد متقابل و پذیرش می شود. ارتباطی که شامل این فاکتورها باشد زیربنای سلامت جنسی و غیر جنسی در صمیمیت زناشویی است. بنابراین یک ازدواج شاد و رمانتیک، ازدواجی است که در آن همسران هم در بعد جنسی و هم در بعد غیر جنسی رشد پیدا می کند (استمن^۳ و همکاران، ۲۰۰۴).

طبق تحقیقات استرنبرگ^۴ (۱۹۸۶، ۱۹۹۷) صمیمیت به احساساتی نظیر: نزدیکی، پیوند و رابطه ی عمیق در روابط عاشقانه اشاره دارد که می تواند به روابط زوجین گرمی ببخشد. شیفر و اولسون^۵ معتقدند صمیمیت در واقع نوعی فرایند خود اتکایی در پاسخ به ارتباطات همدلانه با دیگران است. (به نقل از گریف و مالهرب^۶، ۲۰۰۱).

صمیمیت یک نزدیکی، تشابه و روابط شخصی عاشقانه یا هیجانی با شخص دیگر است که مستلزم شناخت و درک عمیقی از فرد دیگر و همینطور بیان افکار و احساساتی است که نشانه تشابه با یکدیگر است. صمیمیت یک فرایند تعاملی است. محور این فرایند

^۱.Johnson.M.D

^۲.intimacy

^۳.Sthmen

^۴.Strenberg

^۵.Sheafer & Olson

^۶.Grraf & Malberbe

شناخت، درک، پذیرش، همدلی با احساسات فرد دیگر، قدردانی یا پذیرش دیدگاه منحصر به فرد دیگر از دنیاست. صمیمیت یک نیاز اساسی و واقعی انسان است، و تنها یک تمایل یا آرزو نیست (با گارووزی، ۲۰۰۱).

اسچنایدر^۱ (۱۹۸۹) معتقد است که تشابه زوجین به آنها کمک می کند احساس کنند بوسیله همسرشان درک و فهمیده می شوند. تشابه بین همسران همچنین مربوط به بافت روابط صمیمانه است. وقتی همسران به میزان صمیمیت و نوع خاصی از صمیمیت مشابه باشند، احساسات صمیمانه ایجاد می شود. تالمارج و دابز^۲ (۱۹۹۰) خاطر نشان می کنند که میزانی که همسران ادراکشان درباره خود و فرایند رابطه را با یکدیگر در میان می گذارند، میزانی که می توانند صمیمانه عمل کنند را منعکس می کند. وین^۳ (۱۹۸۶) صمیمیت را به عنوان یک تجربه و ارتباط ذهنی تعریف می کند. وین گارتن^۴ (۱۹۹۲) همچنین اشاره می کند که تعامل صمیمانه شامل مشارکت و تجربه ی درک احساسات است. این تجربه ارتباطی به درک متقابل و اطمینان بستگی دارد. خود افشایی نیز برای صمیمیت زناشویی ضروری است، زیرا افراد را به طور ذاتی در درک متقابل و همدلی درگیر می کند.

کار بخشی از زندگی است که توجه بسیاری از پژوهشگران را به خود جلب کرده است. صرف نظر از کسب درآمد، کار کردن شماری از نیازهای اساسی آدمی (تمرین روانی و جسمی، پیوند اجتماعی، احساس ارزشمندی، اعتماد به نفس و احساس کفایت یا صلاحیت) را برآورده می سازد. با این همه ممکن است منبع فشار روانی نیز باشد. (پاول وانریت^۵ ۱۳۸۰). موضوع اشتغال زنان نه تنها در جامعه ما، بلکه در سطح جهان، مساله مهم و قابل توجهی است. دوره پس از جنگ جهانی دوم، (از سال ۱۹۴۵ به بعد) را می توان به عنوان نقطه عطفی در تغییر موقعیت زنان، اشتغال آنها و دستیابی آنان به حقوق و دستمزد مستمر یاد کرد. پس زنان در محدوده ای گسترده تر به تدریج دارای دو نقش شدند، یعنی نقش مادری و خانه داری و نقش تولید و اقتصادی. در دهه ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ ورود زنان به بخش های اقتصادی و خدماتی در جوامع صنعتی افزایش یافت و سپس آثار آن به سایر جوامع جهان نیز راه پیدا کرد. اشتغال زنان در قرن بیستم، به تدریج ساختار خانواده را نیز متحول نمود.

بنابراین از آنجایی که ممکن است اشتغال بر جنبه های متعدد زندگی زناشویی زنان از جمله صمیمیت و سازگاری زناشویی تاثیر بسزایی داشته باشد و از سوی دیگر این دو عامل در تاثیر متقابل با یکدیگر هستند، با توجه به موضوع و هدف تحقیق که بررسی و

---

^۱.Schneider
^۲.Talmargs & Dabbs
^۳.Wynne
^۴.Weingarten
^۵.Paul vanrat

مقایسه صمیمیت و سازگاری زناشویی در زنان شاغل و غیر شاغل است، سعی پژوهش حاضر در پاسخ به است پرسش است که بین سازگاری زناشویی و صمیمیت در زنان شاغل و غیر شاغل تفاوت معناداری وجود دارد؟

ضرورت و اهمیت پژوهش:

در ازدواج مسئله مهم رایت زناشویی است که در تعریف آن متخصصین توافق نظر دارند که رضایتمندی زناشویی به ارزیابی ذهنی طرفین از کیفیت رابطه اشاره کرد (تیلور^۱، ۱۹۸۸).

زنان به سبب نقش های چندگانه ی خود، عناصر انسانی تاثیر گذار در خانواده و جامعه هستند و زن در خانواده به عنوان یک فرد موثر می تواند در روابط زناشویی نقش عمده را ایفا کند (جعفر یزدی و گلزاری، ۱۳۸۴). خشنودی، رضایت و خوشبختی زندگی نیاز به تلاش زوجین دارد (پارکر^۲ و همکاران، ۱۹۹۵).

امروزه مفاهیم زناشویی براساس محبت، همکاری، همدردی، تفاهم، گذشت و فداکاری متقابل در زندگی مشترک زن و شوهر فراهم ساختن امکانات و ارضاء نیازهای مشروع و متقابل هر یک از آنان تکوین یافته است. دور شدن از این مفهوم و عدم توجه به هدف اساسی زناشویی سبب افزایش مشکلات زناشویی و طلاق های زیان آور و سرسام آور کنونی ما می باشد (احمدی، ۱۳۷۲). هات فیلد^۳ (۱۹۸۸) صمیمیت شامل فرایندی است که در آن افراد تلاش می کنند به یکدیگر نزدیک شوند و شباهت ها و تفاوت هایشان در احساسات، افکار و رفتارها را کشف کنند. به نظر استرنبرگ^۴ (۱۹۹۱) صمیمیت را فرایند درک خود و افشای خود در حضور همسر مفهوم سازی می کند. صمیمیت فرایند تجربه ای است که نتیجه افشای مسائل صمیمانه و در میان گذاشتن تجارب صمیمانه است (به نقل از هلرو وود^۵، ۱۹۹۸).

عطارد (۱۳۸۷) موضوع اشتغال زنان یکی از مهمترین موضوعات در حیطه علوم سیاسی و علوم اجتماعی و علوم حقوق به شمار می آید. مشارکت و نقش زنان در توسعه کشور امری است که در چند دهه اخیر به آن توجه بسیار شده است.

مهمترین مسئله ای که درباره اشتغال زنان در جریان توسعه باید مورد توجه قرار دهیم وجود نقش های متعددی است که زنان باید به عنوان ((همسر)) و ((مادر)) به عهده گیرند و به صورت سنتی به آن عمل کنند که گاه با نقش های جدیدتر آنان به عنوان فرد شاغل در خارج از خانه در تعارض است. (دفتر امور زنان در نهاد ریاست جمهوری، ۱۳۸۶).

^۱.Tylor

^۲.Parker

^۳.Hot field

^۴.Strenberg

^۵.Heller & Wood

خانواده که نخستین گروه اجتماعی است و به تعبیری شالوده و زیر بنای هر جامعه محسوب می شود اگر دچار مشکلات، نقصان تزلزلی در شبکه ارتباطی خود گردد، بدون شک اثرات جبران ناپذیری بر عناصر خود (زن - شوهر، فرزندان) و به تبع آن جامعه خواهد گذاشت، موردی که در پژوهش های مختلف تأیید گردیده است. از سویی با توجه به روند کاهش سازگاری زناشویی در میان خانواده خاصه در دهه های اخیر توجه دانشمندان و محققان مرتبط با این پدیده در حوزه های علوم اجتماعی، روانشناسی، مشاوره و حقوق را به خود جلب کرده و هر یک بر حسب حیطه علمی خود به سبب شناسی این پدیده پرداخته و در تحقیقات خود عواملی را برشمرده اند. با توجه به اینکه صمیمیت و سازگاری زناشویی یک عنصر ترکیبی، چند بُعدی، رشدی، تعاملی، پویا، تکاملی و یک مهارت و هنر است بنابراین برای ایجاد و تداوم روابط صمیمانه و حل مشکلات مربوط به آن از یک سو بررسی تاریخچه روابط زوجین، الگوهای ارتباطی، سبک های دلبستگی و وابستگی و روشهای درمان مشکلات مربوط به آن ضروری است. (جاسبی، ۱۳۸۰)

بنابراین با توجه به چند بُعدی بودن صمیمیت و سازگاری زناشویی و تاثیر مولفه های هر دو متغیر بر روی ساختار خانواده و مقابله با مشکلات زناشویی و اینکه تاکنون متغیر صمیمیت و مقایسه این دو عامله در زنان شاغل و غیر شاغل کمتر مورد توجه پژوهشگران بوده و وجود خلاء های پژوهشی در این زمینه مشهود است، در این راستا، پژوهش حاضر به تدوین مطالعه ای در زمینه مقایسه صمیمیت و سازگاری زناشویی در زنان شاغل و غیر شاغل پرداخته است.

اهداف تحقیق:

هدف کلی: تبیین صمیمیت و سازگاری زناشویی در زنان شاغل و غیر شاغل شهر

شیراز

اهداف فرعی:

- تبیین صمیمیت و مولفه های آن در زنان شاغل و غیر شاغل

- تبیین سازگاری زناشویی و مولفه های آن در زنان شاغل و غیر شاغل

سوال پژوهش:

کدام یک از خرده مقیاس های صمیمیت پیش بینی کننده معنی داری برای

سازگاری زناشویی در بین زنان متأهل شاغل و غیر شاغل می باشد؟

تعاریف (مفهومی - عملیاتی):

سازگاری زناشویی را عامل حفظ نظام و تقویت حیات روانی خانواده دانسته اند (لاوی، مک کابین و السن^۱، ۱۹۸۷). سازگاری زناشویی مثبت از یکسو با سلامت جسمی و روانی و رضایتمندی در گستره های مختلف و از سوی دیگر، با ویژگی های فردی و زوجی مانند ارتباط موثر، شباهت یا بازخوردها^۲ و حرمت خود^۳ والا همبسته بوده است. (مارکویسکی و گرین وود^۴، ۱۹۸۴)

سازگاری زناشویی را می توان شامل رضایت زناشویی، توافق کلی، میزان مصاحبت و همراهی با یکدیگر و رضایت بخش بودن ارتباط جنسی زوجین دانست که دارای دو ویژگی ((تداوم^۵) و ((خشنودی^۶) است. (تروکس و پل^۷ ۱۹۹۲)

رضایتمندی زناشویی^۸:

رضایتمندی زناشویی وضعیتی است که در آن زن و شوهر در بیشتر مواقع احساس خوشبختی و رضایت از همدیگر دارند. روابط رضایت بخش در بین زوجین از طریق علاقه ای متقابل، میزان مراقبت از همدیگر و پذیرش و تفاهم یکدیگر قابل تشخیص است. (سین ها و ماکرجک^۹ ۱۹۹۰)

همبستگی زناشویی^{۱۰}:

میزان تعهد همسران نسبت به رابطه است. همبستگی شرط ضروری برای سایر ابعاد سازگاری زناشویی است زیرا اطمینان و اعتماد در رابطه را تسریع می کند. (وارینگ^{۱۱} ۱۹۸۰، ۱۹۸۳)

توافق^{۱۲}:

---

^۱.Lavee, Y.Mccubbin,H,I & Olson
^۲.attitudes
^۳.selfe steem
^۴.Markowski, E.M & Greenwood,P.D
^۵.permanence
^۶.happiness
^۷.Theroux & Pole
^۸.dyadic satisfaction
^۹.Sinha & Mukerjec
^{۱۰}.dyadic cohesion
^{۱۱}.Waring
^{۱۲}.namely dyadic consensus

میزان اطمینان و اعتماد همسران نسبت به یکدیگر در رابطه است، و شرط ضروری برای سایر ابعاد رضایت زناشویی است. (وارینگ ۱۹۸۳)

ابراز محبت^۱:

احساس شیدایی اوایل ازدواج که به مرور می تواند به عشقی بالغانه تبدیل شود. محبت و جذابیت متقابل دریافت صمیمیت، وفاداری، اعتماد و دوستی به هم گره خورده، عشق قویتر و عمیق تری را پایه گذاری می کند. (بک^۲، ۱۹۸۷ ترجمه قراچه داغی، ۱۳۷۶).

صمیمیت^۳:

وین^۴ صمیمیت را به عنوان یک تجربه و ارتباط ذهنی تعریف می کند که پدیده اصلی آن خود افشایی، پاسخ امن و همدلی است. وین گارتن^۵ (۱۹۹۲) همچنین اشاره می کند که تعامل صمیمانه شامل مشارکت و تجربه ی درک احساسات است. این تجربه ارتباطی به درک متقابل و اطمینان بستگی دارد. خود افشایی نیز برای صمیمیت زناشویی ضروری است، زیرا افراد را به طور ذاتی در درک متقابل و همدلی درگیر می کند. کیرکاپاتریک^۶ (۱۹۷۵) خاطر نشان می کند که ساختار خودافشایی متقابل در یک رابطه مداوم است که صمیمیت عمیق دو جانبه ایجاد می کند.

میزان صمیمیت:

فرایند ارزیابی ذهنی با در نظر گرفتن دو فرایند رضایت قابل قبول و رضایت متقابل درک است. رضایت قابل قبول یک رضایت درونی است که یک فرد با میزان و کیفیت پذیرش نسبت به همدلی و درکی که همسر در پاسخ به خود افشایی صمیمانه و ابراز یک نیاز احساس شده نشان می دهد، تجربه می کند. رضایت متقابل یک رضایت درونی است که یک شخص کیفیت خودافشایی همسر و بیان نیاز احساس شده برای ابعاد صمیمیت مشترک تجربه می کند. (باگاروزی، ۲۰۰۱)

^۱.affectional expression

^۲.Beck

^۳.intimacy

^۴.Wynne

^۵.Weingarten

^۶.Kirkpatrick